

Samenwerking akkerbouwers en paardensector bij Herbs & Horses Ruiters en tractoren op hetzelfde pad

Het gebruik van kruiden draagt volgens sommigen bij aan een gezonde huid, betere sportieve prestaties en een grotere weerstand. Ook in de paardenwereld bestaat belangstelling. Bij het project Herbs & Horses onderzochten leerlingen van NHB Deurne hoe paarden hier tegenover staan.

Er ontstond rumoer in de stal. De paarden staken hun hoofden bij elkaar en bespraken de geruchten. Er gebeuren de laatste tijd gekke dingen. Tot voor kort verwijderden de verzorgers hun uitwerpselen achteloos. Nu maken ze foto's en staren naar de ontlasting als een kunstliefhebber naar een schilderij. Daarnaast kregen ze emmers koude thee geserveerd. Niet ongewoon, maar de paarden vragen zich af waarom hun verzorgers aantekeningen maakten terwijl zij behaaglijk aan hun drankje slurpten. Vervolgens gebeurde er weer iets vreemds. In plaats van één stonden er plotseling zeven emmers met verschillende gerechten voor hun neus. Een schimmel van goede komaf kende het verschijnsel: "Dat noemen ze een buffet, mijn amazone is er gek op." Haar stalgenoten verkneukelden zich over zoveel domheid. "Je draaft toch niet langs eten, je pakt gewoon de eerste emmer", hinkte een pragmatische merrie.

Onderzoek

Zonder het te beseffen namen deze 21 paarden deel aan het project Herbs & Horses. Projectleider Sandra van Iwaarden van NHB Deurne, een afdeling van Helicon Opleidingen, licht de achter-

gronden toe. Consumenten besteden steeds meer aandacht aan de samenstelling van hun menu. Voor bijvoorbeeld een gezonde huid, een optimale spijsvertering, een grotere weerstand en betere sportprestaties gebruiken ze kruiden. De paardenwereld volgt deze trend. Van Iwaarden: "Veel paardenliefhebbers behandelen hun dier als hun gelijke en zijn bereid hier extra voor te betalen." Veel voerleveranciers voegen dan ook kruiden aan hun producten toe. Aan deze toevoeging hangt een behoorlijk prijskaartje. Nu importeren voerleveranciers de kruiden vaak. De akkerbouwers van de Vereniging Innovatief Platteland Venray zien de kruidenteelt dan ook als een mogelijke aanvulling van hun inkomsten en namen het initiatief voor Herbs & Horses. Dat hun regio een hoge paarddichtheid kent, maakte een onderzoek extra interessant.

Meer informatie over de kansen vormde de doelstelling van Herbs & Horses. Het project bestond uit meerdere elementen. Studenten van Stoas Hogeschool en Has Den Bosch verrichtten literatuur- en marktonderzoek. Daarnaast voerden leerlingen Paardenhouderij uit het derde en vierde leerjaar van NHB Deurne praktijkproeven en een markt-

Paarden waarderen kruiden

onderzoek uit. WUR-medewerkers legden zich toe op de kruidenteelt. De ruim twintig mbo-leerlingen onderzochten hoe de paarden reageerden op kruiden als paardebloem, oregano, peterselie, mint, kamille, fenegriek, brandnetel en

weegbree. Bij vijf verschillende proeven vormden de smaak van het voer, de voorkeur van de paarden en de vertering de aandachtspunten. Uit de proeven bleek dat kruiden de spijsvertering van paarden nauwelijks beïnvloeden. Ze verorberden de in het krachtvoer gemengde

Resultaten bemoedigend

Joep Hermans zag als voorzitter van de Vereniging Innovatie Platteland Venray mogelijkheden voor de kruidenteelt. Hij nam het initiatief voor Herbs & Horses en benaderde WUR. In zijn regio met een hoge paardendichtheid biedt de kruidenteelt akkerbouwers mogelijk een extra inkomstenbron. Hermans: “De situatie verschilt per ondernemer, maar de akkerbouw verkeert in zwaar weer.” De uitkomsten van het onderzoek noemt hij bemoedigend. Wel denkt hij dat de kruidenteelt geen revolutie voor de akkerbouwsector betekent. Het gaat slechts om een aanvulling: “Sommige agrariërs starten een camping, anderen investeren in nieuwe teelten, zoeken een deeltijd baan of breiden hun bedrijf uit. De kruidenteelt past in dit rijtje.”

kruiden met smaak. De edele viervoeters waren echter gemakzuchtig. Bij de keuze tussen zeven op een rij geplaatste emmers met verschillende menu's kozen ze vaak voor de dichtstbijzijnde emmer. Van Iwaarden: “De voorkeur van de paarden was moeilijk te bepalen, toeval speelt een grote rol.” Bij de in koude thee verwerkte kruiden kwam wel naar voren dat de paarden fenegriek, kamille en paardebloem het meest waarden. Door de waarschijnlijk scherpe smaak viel mint iets minder in de smaak. De paarden reageerden enigszins onverschillig op het gebruik van kruiden, de mens toonde meer belangstelling. Het marktonderzoek onder 279 leerlingen, stagebieders en docenten toonde aan dat er veel belangstelling voor extra informatie bestaat. Van Iwaarden: “Tevens bleek dat de geëquiteerden de wisselende kwaliteit van het ruwvoer als een probleem ervaren.” Ruwvoer moet altijd voldoen aan de behoeftes van het paard. Een duidelijk etiket met informatie over de voedingswaarde en de samenstelling beantwoordt tevens aan de wens van veel ondervraagden. Bij de teelt bleek dat fenegriek, kamille en weegbree het beste uit de verf kwamen.

Resultaten

Bij de paarden viel de andere samenstelling van hun menu in goede aarde, de mbo-leerlingen zagen in eerste instantie weinig brood in de toevoeging van krui-

den. Mieke Goossens verwoordt hun mening: “Ik geloof niet in de werking van kruiden.” Een bezoek aan een kruidentuin strafte hun ongelof af. De leerlingen plukten zelf kruiden, bereidden thee en kregen vervolgens buikklachten.

Kruiden spreken haar niet aan, maar Goossens deed met plezier mee aan Herbs & Horses: “De opdrachten vereisten een nauwkeurige werkwijze. Dat we een geheel braak terrein betraden, maakte het eveneens interessant” Ook Van Iwaarden blijkt tevreden terug. Zij vertelt dat de leerlingen met de praktijkproeven kennismaakten met een wetenschappelijke aanpak. Daarnaast leerden de leerlingen emotionele argumenten aan de kant te zetten en door observaties objectief te oordelen. De samenwerking met elkaar en de leerlingen van andere opleidingen beschouwt zij eveneens als positief. Ook de samenwerking met externe partijen bood iets extra's. Dit geldt ook voor het marktonderzoek en de rapportage: “Er bestaan natuurlijk meerdere mogelijkheden om deze vaardigheden aan te leren, maar de samenhang tussen alle activiteiten biedt net iets extra's.” Dat de onverschilligheid van de leerlingen gedurende het project plaatsmaakte voor belangstelling ziet zij ook als een pluspunt.

Tevredenheid overheerst, maar er bestonden ook enkele knelpunten. De samenwerking tussen de deelnemers van

Sandra van Iwaarden: “Afstemming roosters vormt knelpunt bij samenwerking”

de diverse opleidingen verliep minder soepel dan beoogd. Aan inzet en motivatie ontbrak het niet, wel aan een afstemming van de roosters. Van Iwaarden vertelt dat haar leerlingen ieder schooljaar een half jaar op stage gaan. De diverse roosters, stageperiodes van mbo, hbo en WUR maken een afstemming van de agenda's lastig. Een geslaagd project met veel deelnemende partijen vereist daarom een lange voorbereidingsperiode. Toch krijgt Herbs & Horses een vervolg. De resultaten van dit project geven aanleiding tot verder onderzoek naar de toevoeging van kamille, weegbree en fenegriek. Er staat eveneens een onderzoek naar de kwaliteit van het ruwvoer op het programma. □